

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน จากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง

A Study of Social and Cultural Reflections on Thai of Chinese Origin Through a TV Series “In Family We Trust”

วิลาสินี น้อยสมมิตร¹ ศิรประภา สุวรรณมณี¹ และธิติวรรณ ชีววิภาส²

Wilasinee Noysommit³ Siraprapa Suwanmanee³ and Thitiwan Cheewawiphas⁴

(Received: 30 October 2021; Revised: 26 November 2021; Accepted: 13 December 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครเรื่องเลือดข้นคนจาง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการอธิบายผลการศึกษาซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวชาวไทยเชื้อสายจีนที่เกิดความบาดหมางกันในตระกูล จนนำไปสู่การแตกหักกันภายในครอบครัว โดยผลการศึกษา พบว่า ละครเรื่องเลือดข้นคนจางได้ปรากฏภาพสะท้อนด้านสังคม ทั้งในด้านของความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและเครือญาติของชาวไทยเชื้อสายจีนที่นิยมมีครอบครัวใหญ่และมีลูกหลานเป็นจำนวนมาก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องที่สัมผัสได้ถึงสายสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสะใภ้ที่สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับลูกสะใภ้เป็นอย่างมาก ในส่วนของภาพสะท้อนด้านวัฒนธรรมได้ปรากฏให้เห็นถึงวัฒนธรรมการเป็นกงสี ศาสนา และความเชื่อในเรื่องของพิธีกรรมงูเด็ก หรือพิธีงานศพของจีน การให้ความสำคัญกับตัวชูงและการคลุมถุงชน อีกทั้ง ยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน ค่านิยมเรื่องเพศที่นิยมให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ค่านิยมด้านความรักที่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายในความสัมพันธ์หลายแง่มุมทั้งด้านบวกและด้านลบ

คำสำคัญ : ชาวไทยเชื้อสายจีน ภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม

Abstract

The aim of this research was to study the social-cultural reflections, and the values of the Chinese Thai characters from a TV soap opera “In Family We Trust” through a content analysis. This TV series is about a Chinese-Thai family, in which family conflicts eventually lead to stress and chaos. The results show a reflection of society in terms of family relationships and kinship of Chinese Thais, particularly in a large family with a different generation. The relationship between siblings is showed and the important roles of daughters-in-law are presented. In addition, the series reveals many cultural perspectives such as family mutual interests, funeral ceremonies, etc. The role of Tuo Sung (a character in a series) and arranged marriage mirrors the values and practices of Thai people of Chinese descent, including a gender preference on sons over daughters. The values of love reflect many types of relationships and various dimensions both positive and negative sides.

Keywords: Thai people of Chinese descent, Social Reflection, Culture, Values.

¹ นักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

² อาจารย์ประจำหลักสูตรภาษาจีน สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³ Undergraduate student, Chinese major, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hatyai Campus

⁴ Lecturer, Department of Foreign Languages, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hatyai Campus

บทนำ

ภาพสะท้อนที่ปรากฏอยู่ในละครโทรทัศน์ไทยในปัจจุบันนั้นมิให้เห็นกันอย่างแพร่หลาย แต่ที่มีความแตกต่างและโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัดเจนนั่นคือ ภาพสะท้อนทางสังคมของชาวไทยเชื้อสายจีน อันเนื่องมาจากชาวจีนอพยพมายังประเทศไทยโดยมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน ซึ่งชาวจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยได้นำวัฒนธรรมของจีน ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ เข้ามาพร้อมกับเผยแพร่สืบทอดความรู้ ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ในประเทศไทย นอกจากนี้ ชาวจีนได้สร้างความสัมพันธ์ข้ามเชื้อชาติโดยการแต่งงานกับคนไทยและมีลูกหลานหรือที่เรียกว่า “ชาวไทยเชื้อสายจีน” ซึ่งได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยในเรื่องของวัฒนธรรมและประเพณีของชาวจีนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นอย่างมาก

เมื่อชาวไทยเชื้อสายจีนมีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง จึงได้มีการนำลักษณะการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมต่างๆ ของชาวจีนมาสร้างเป็นเรื่องราว เพื่อสะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรมจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน และอย่างที่ทราบกันว่าในปัจจุบันได้มีการนำเรื่องราวของชาวไทยเชื้อสายจีนมาเผยแพร่โดยถ่ายทอดออกมาเป็นบทละครโทรทัศน์ ดังความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ที่ได้อธิบายความหมายของละครโทรทัศน์ไว้ว่า “ละครพูดที่แสดงทางโทรทัศน์ มีการตกแต่งฉากให้เหมือนจริง” ดังนั้น การนำเรื่องราวของชาวไทยเชื้อสายจีนมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ก็จะทำให้ผู้ชมละครได้เห็นและเข้าใจวิถีชีวิต สภาพความเป็นอยู่และบทบาทของตัวละครซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน และเนื่องด้วยในปัจจุบันละครทางโทรทัศน์ถือเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างมากในสังคมไทย ทั้งยังเป็นช่องทางของการสื่อสารที่คนในทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงได้ง่ายในการให้ความรู้ผ่านการกระทำหรือการแสดง โดยการรับชมละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ผู้ชมมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความรู้และความบันเทิง อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ทำให้ผู้ชมได้รู้จักสังคมในด้านต่างๆ สามารถชี้แนะคนในสังคมให้เห็นข้อหรือเกิดความรู้สึกในลักษณะต่างๆ ได้ และยังสะท้อนแง่คิดในบริบทและมิติต่างๆ ให้แก่สังคมอีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยของ Pang Qianwen (2555) ที่ได้ศึกษาถึงภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนกวางตุ้งของยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง ซึ่งได้ปรากฏภาพสะท้อน 2 ด้าน คือ ภาพสะท้อนด้านครอบครัวและภาพสะท้อนทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ งานวิจัยของ บุญยหนู สุขหาพจน์ (2562) ที่ได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีการเล่าเรื่องกับค่านิยมคนไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์ เรื่องเลือดข้นคนจาง โดยจากผลการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ทำให้เห็นถึงทฤษฎีของการเล่าเรื่อง และที่มาของเรื่อง ทำให้เห็นว่าละครเป็นสื่อที่ให้ทั้งแง่คิด ความรู้ และความบันเทิง นอกจากนี้ ยังทำให้ทราบถึงโครงเรื่องและการดำเนินเรื่อง รวมถึงค่านิยมต่างๆ เพื่อให้ผู้ชมได้ขบคิด นอกจากนี้ งานวิจัยของ รุจพิสวัตต์ ครอบภูมินทร์ (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการต่อรองอำนาจของผู้หญิงในครอบครัวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครโทรทัศน์เรื่องเลือดข้นคนจาง ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยการถอดรหัสและการเข้ารหัสโดยใช้การวิเคราะห์ด้วยบท ทำให้เห็นถึงการสร้างความหมายในละครโทรทัศน์เรื่องเลือดข้นคนจาง โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 บทบาท คือ บทบาทในฐานะการเป็นแม่ บทบาทในฐานะการเป็นลูกสาว และบทบาทในฐานะการเป็นผู้นำธุรกิจ

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาวไทยเชื้อสายจีนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครโทรทัศน์เรื่อง “เลือดข้นคนจาง” ซึ่งเป็นละครโทรทัศน์ไทยแนวดราม่าสืบสวน ที่มีบทประพันธ์และกำกับโดย ทรงยศ สุขุมมากอนันต์ โดยเป็นเรื่องราวของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีความบาดหมางกันในตระกูล ละครเรื่องนี้ได้กล่าวถึงภาพสะท้อนของชาวไทยเชื้อสายจีนได้อย่างโดดเด่นชัดเจน อีกทั้งยังเป็นละครโทรทัศน์ที่ได้รับความนิยมจากสังคมไทยเป็นอย่างมาก มีเนื้อเรื่องที่แสดงความรู้ความคิดเห็นทางด้านวัฒนธรรม และเรื่องราวของชาวไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อีกทั้งยังกล่าวถึงภาพสะท้อนของการดำเนินชีวิต ค่านิยมบางประการของชาวไทยเชื้อสายจีน รวมถึงครอบครัว พิธีกรรม ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนไว้เป็นจำนวนมาก ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาพสะท้อนของชาวไทยเชื้อสายจีน ผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง “เลือด

ชั้นคนจาง” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนในสังคมไทย เพื่อให้ผลการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นข้อมูลหนึ่งที่จะเป็นภาพสะท้อนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ชมละครโทรทัศน์หรือผู้ที่มีความสนใจในการศึกษารายละเอียดต่อประเด็นเนื้อหาที่ใกล้เคียงกันต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครเรื่อง “เลือดข้นคนจาง”

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครเรื่อง “เลือดข้นคนจาง” ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาละครเรื่องเลือดข้นคนจาง และการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้เนื้อหารายละเอียดและข้อมูลที่ช่วยตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์เนื้อเรื่องจากละครเลือดข้นคนจาง ที่มี ฤทัยวรรณ วงศ์สิริสวัสดิ์ เป็นหัวหน้าทีมเขียนบทละคร และกำกับโดย ทฤษฎี สุขมากอนันต์ เป็นจำนวนทั้งหมด 18 ตอน
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนเพื่อใช้ประกอบเป็นแนวทางสำหรับการวิเคราะห์
3. วิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน ที่ปรากฏในละครเรื่อง “เลือดข้นคนจาง”
4. สรุปและอภิปรายผลข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการค้นคว้า และเรียบเรียงเสนอผลการวิจัย โดยการพรรณานเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาพสะท้อนของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ปรากฏในละครเรื่อง “เลือดข้นคนจาง” ที่กำกับโดย ทฤษฎี สุขมากอนันต์ พบว่า ละครมีเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ด้านสังคม

สังคม คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ โดยมีลักษณะความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในทางใดทางหนึ่ง อีกทั้ง ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันจนมีลักษณะความเป็นสมาชิกร่วมกัน ทำให้มีการพึ่งพาและมีความร่วมมือในการดำรงชีวิตร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมีระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยมพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ พิชัย ผกาทอง (2547) ได้กล่าวถึงความหมายของสังคมไว้ว่า สังคม คือ การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างเป็นระบบและแบบแผนภายใต้วิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมที่สอดคล้องกัน ซึ่งจากในละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้สะท้อนให้เห็นถึงมิติด้านสังคมของคนไทยเชื้อสายจีน โดยสามารถนำเสนอออกเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้

1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเครือญาติ

เมื่อพิจารณาในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ก็เป็นที่เข้าใจดีว่าครอบครัวถือเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม โดยครอบครัวในที่นี้อาจจะไม่ใช่เพียงแค่พ่อแม่พี่น้องเท่านั้น แต่อาจหมายถึง เครือญาติ ซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัวที่

อาศัยอยู่ร่วมกัน ในสถานที่เดียวกัน หรืออาจเป็นสถานที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งต่างก็มีบทบาทหน้าที่ต่อกัน อีกทั้ง ยังมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้พูดถึงฉากที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องของความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การอยู่กันแบบพร้อมหน้าพร้อมตาของลูกๆ หลานๆ โดยได้เสนอฉากที่ลูกหลานหลายๆ คนต่างรวมตัวกัน เพื่อที่จะมาฉลองวันเกิดให้กับอากง ซึ่งในฉากนี้ ลูกหลานต่างพร้อมใจกันอวยพรวันเกิดให้กับอากง โดยอวยพรว่า “สุขสันต์วันเกิดนะครีบบ / นะคะอากง ขอให้อากงสุขภาพแข็งแรง อายุยืนหมื่นๆ ปี” นอกจากนี้ ยังมีฉากที่ อาม่า ได้พูดว่า “อาม่าดีใจ ดีใจที่ทุกคนมาพร้อมเพรียงกัน” อีกทั้ง ยังมีฉากที่ทุกๆ คนในครอบครัวอยู่อย่างพร้อมหน้าพร้อมตากัน โดยที่ก๊วยเตี้ยว⁵ หลานชายได้นำเสนอภาพวาดให้ทุกๆ คน โดยกล่าวว่า “นี่เป็นภาพวาดของอากงนะครีบบ ปีที่แล้วอากงเพิ่งวาดภาพนี้เสร็จ เลยไปใส่กรอบมา อยากให้ทุกคนได้เห็น เพราะนี่คือครอบครัวของพวกเรา” และในวันนั้น ทุกๆ คนในครอบครัวก็ดูภาพวาดครอบครัวด้วยกันอย่างมีความสุข

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอน 1)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของละครเรื่องนี้ โดยชาวไทยเชื้อสายจีนนิยมมีครอบครัวที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ ทุกคนภายในครอบครัวต้องร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน ภายในครอบครัวจะมีการนับถือผู้อาวุโส และให้ความรักความเมตตาแก่ผู้น้อยอย่างรุ่นลูกหลานมาแต่โบราณ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในละครเรื่องนี้ รุ่นพ่อแม่และรุ่นลูกที่บรรลุนิติภาวะแล้วไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่ก็ยังมีการไปมาหาสู่ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ ความรักความผูกพันในครอบครัวและวงศ์ตระกูลของชาวไทยเชื้อสายจีนนั้นถือว่ามีความแน่นแฟ้นมาก เพราะนอกจากจะเห็นชาวไทยเชื้อสายจีนไปมาหาสู่กับพ่อแม่ของตนแล้ว ยังสามารถสัมผัสได้ถึงความอบอุ่นของสายสัมพันธ์ในหมู่พี่น้อง นำหลาน อาหลาน รวมไปถึงในหมู่เครือญาติอื่นๆ อีกด้วย ดังจะเห็นได้จากในฉากวันเกิดของอากง ที่ลูกหลานต่างมาฉลองวันเกิดให้กับอากงอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากัน

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง

ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลหลายคนที่เกิดจากบิดาและมารดาคนเดียวกัน หรือเกิดจากบิดาหรือมารดาเดียวกันฝ่ายใดอย่างหนึ่ง ที่ต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งหมายความรวมถึงพี่สาว น้องสาว พี่ชาย และน้องชาย

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้พูดถึงฉากที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง โดยเป็นฉากที่เต๋อ⁶ นอนร้องไห้กับพี่น้องของตนเพราะไม่มีสมาธิและเครียดจากการทำงาน เนื่องจากได้ยื่นช่างแต่งหน้าในกองถ่ายพูดถึงครอบครัวในทางที่ไม่ดี และในฉากนี้พี่น้องทั้ง 4 คนก็มาพูดหยอกล้อกันและให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ด้วยการกอดกันอย่างอบอุ่น นอกจากนี้ ยังมีฉากที่ พี่ชายคนโตมาเตือนจำเพื่อมาพูดให้กำลังใจ ให้คิด และปลอบน้องด้วยคำพูดว่า “กูเชื่อมึง!!” และ “มึงไม่ต้องมาชี้แยะเลย ทำพลาดแล้ว ก็แก้ไขให้ได้” และ “ไม่ต้องกลัว กูสัญญาจะช่วยมึงให้ได้” นอกจากนี้ ยังมีฉากของพีท⁷ และฉี⁸ ซึ่งทั้งสองคนเป็นพี่น้องร่วมบิดา ถึงแม้ทั้งคู่จะไม่ใช่พี่น้องร่วมมารดา แต่พีทก็ยังคงมีความเห็นอกเห็นใจทาง

⁵ หลานชายผู้กำพร้าพ่อแม่ อาศัยอยู่กับอากงและอาม่า

⁶ เป็นลูกชายคนที่สามในบรรดาลูกชายทั้งสิ้นของ ภัตสร และ พล.ต.ต วิเชียร

⁷ เป็นลูกชายคนโตของประเสริฐ

⁸ เป็นลูกชายของประเสริฐและนิภา

ฝั่งครอบครัวของน้องชายและเลือกที่จะช่วยเหลือ สนับสนุนในเรื่องของค่ารักษาพยาบาลของนิกา ซึ่งเป็นแม่ของฉีให้ทั้งหมด และนอกจากนั้นแล้วยังมีอีกหลายๆ ฉากที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้องในละครเรื่องนี้

(เลือดข้นคนจาง 2561 : ตอน 8, 13, 5)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ซึ่งเห็นได้ว่ามีการให้ความช่วยเหลือ เป็นที่พึ่งพาทางใจ เป็นที่ปรึกษา สามารถเข้าใจปัญหาของกันและกันได้เป็นอย่างดี มีการสื่อสารระหว่างกัน ช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับพี่น้องของตนได้ ทั้งที่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน และพี่น้องที่ร่วมบิดาเดียวกันแต่ไม่ร่วมมารดากันก็ตาม นอกจากความสัมพันธ์ที่ดีแล้ว พี่น้อง อาจมีรูปแบบความสัมพันธ์ที่ไม่ดีเกิดขึ้นได้ เช่น มีการทะเลาะ การเข้าใจผิด หรือเกิดความอิจฉาริษยา กัน ดังจะเห็นได้จากคู่ประเสริฐ⁹ กับภัสสร และพีทกับอ้อ¹⁰ ที่ยังมีความเข้าใจผิดกันจนนำมาซึ่งการเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ดี

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสะใภ้

ความเป็นญาติที่เกิดจากการสมรส ซึ่งแยกออกจากการร่วมสายทางโลหิต เป็นความสัมพันธ์ที่ทำให้ญาติของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายเกี่ยวดองกัน กล่าวคือ เป็นเครือญาติซึ่งกันและกัน และเข้ามาเป็นครอบครัวเดียวกัน หรือถือเป็นลูกสาวอีกคนของครอบครัว ญาติฝ่ายชายจะเรียกคู่สมรสฝ่ายหญิงว่า “ลูกสะใภ้” หรือเป็นหญิงสาวที่มาแต่งงานกับลูกชายของตัวนั่นเอง

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้พูดถึงฉากที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับสะใภ้ ดังที่ภัสสร¹¹ ได้เล่าเรื่องราวเมื่อครั้งอดีต ซึ่งเป็นฉากที่คริส¹² หรือสะใภ้ใหญ่ของบ้าน บอกข่าวดีกับทุกคนในครอบครัวว่าตนตั้งครรภ์ เมื่อทุกคนในบ้านรู้ต่างก็พากันดีใจ โดยเฉพาะอากงและอาม่า ทั้งที่ในระหว่างนั้นภัสสรซึ่งเป็นลูกสาวก็ได้ตั้งครรภ์ ลูกชายคนแรกของตนอยู่ก่อนแล้ว แต่ก็เห็นได้ชัดว่าความสำคัญของภัสสรถูกลดน้อยลง “ลูกสาวท้อง ยิ่งไงก็ไม่สำคัญเท่าสะใภ้ท้อง เพราะอากงอาม่ากำลังได้หลานที่มาสืบสกุล” นอกจากนี้ ยังมีฉากที่อาม่าชื่อของมารับขวัญหลานๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าของขวัญที่อาม่ามอบให้กับสะใภ้มีมูลค่ามากกว่าของขวัญที่มอบให้กับลูกสาว นอกจากนี้ ยังมีฉากที่สะใภ้อีกคนตั้งครรภ์ ซึ่งในฉากเห็นได้อย่างชัดเจนว่าทุกคนในบ้านให้ความสนใจกับสะใภ้เป็นอย่างมาก

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอน 18)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าละครเรื่องนี้ ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับลูกสะใภ้ ที่สะท้อนให้เห็นว่า ทุกคนในครอบครัวให้ความสำคัญกับลูกสะใภ้เป็นอย่างมาก ให้ความรัก ความห่วงใย และดูแลเป็นอย่างดี และตามความเชื่อของชาวจีน สะใภ้หรือหญิงสาวที่เข้ามาเป็นลูกสะใภ้ของครอบครัวนั้น ถือเป็นคนในตระกูล และสามารถให้กำเนิดหลาน ซึ่งมาทำหน้าที่สืบสกุลของตระกูลของตนได้ โดยจะเห็นได้จากในฉากว่า เมื่อลูกสะใภ้คนไหนที่ตั้งครรภ์ ก็จะทำให้ความรักและความสำคัญกับลูกสะใภ้คนนั้นเป็นพิเศษ ซึ่งจะแตกต่างกับลูกสาว เมื่อแต่งงานแล้วถือเป็นคนตระกูลอื่น ทำให้ความสำคัญของลูกสาวลดน้อยกว่าสะใภ้

⁹ เป็นลูกชายคนโตของตระกูลจิระอนันต์

¹⁰ ลูกชายคนโตของภัสสร และพล.ต.ต. วิเชียร ผู้เป็นหลานชายคนแรกจริงๆ ของตระกูล

¹¹ เป็นลูกสาวคนที่สาม และเป็นลูกสาวคนเดียวของตระกูลจิระอนันต์

¹² ภรรยาของประเสริฐ (สะใภ้ที่อากงและอาม่าจับคลุมถุงชน)

2. ด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรม เป็นระบบความเชื่อและค่านิยมทางสังคม ซึ่งอยู่เบื้องหลังพฤติกรรมของมนุษย์ วัฒนธรรม คือ กฎระเบียบ หรือมาตรฐานของพฤติกรรมที่คนในสังคมให้การยอมรับ วัฒนธรรมจึงถือเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม เป็นการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังเป็นความคิดของมนุษย์ที่ได้ถ่ายทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งเกิดจากปัจจัยของสิ่งแวดล้อมและได้สะท้อนออกมาในรูปแบบทั้งนามธรรมและรูปธรรม (ยศ สันตีสสมบัติ, 2540) ซึ่งเมื่อพิจารณาเนื้อหาจากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ทำให้เห็นได้ว่าการสะท้อนในด้านวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีน ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 การจัดการของระบบกงสี

ชาวจีนโพ้นทะเล เมื่อมาอยู่ในประเทศไทยหรือประเทศอื่นๆ แล้ว ต้องมีการจัดการเพื่อรวมตัวและช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่เครือญาติอย่างเข้มแข็งเพื่อให้สามารถเอาตัวรอดได้ จึงมักมีการสร้างธุรกิจที่เป็นกิจการงานของทุกคนในครอบครัว ซึ่งสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะได้ส่วนแบ่งจากกองกลาง ดังนั้น ความหมายของกงสี จึงหมายถึง ทรัพย์สินกองกลางที่ใช้ร่วมกันสำหรับคนหมู่หนึ่งๆ เช่น กิจการของตระกูลที่แบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน จึงกล่าวได้ว่า ธุรกิจกงสี คือ กิจการที่เป็นกรรมสิทธิ์รวมของคนในตระกูลที่แบ่งผลประโยชน์ร่วมกัน

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้เสนอฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการของระบบกงสี โดยเป็นฉากที่ทุกคนในครอบครัวอยู่ร่วมกันบนโต๊ะอาหารอย่างพร้อมหน้าพร้อมตากันในงานวันเกิดของอากง จากนั้น กรกันต์¹³ ซึ่งเป็นน้องชายคนรอง ได้ปรึกษากับประเสริฐ ซึ่งเป็นพี่ชายคนโต เพื่อจะขอรถยนต์ส่วนตัวให้กับเวกัส¹⁴ ซึ่งเป็นลูกของตนได้ใช้ ประเสริฐจึงพูดว่า “ได้สิ เวกัสเรียนมหาวิทยาลัยแล้วหนิ ก็ควรมีรถส่วนตัวได้แล้ว ก็ไปดูแล้วกันว่าจะเลือกรุ่นไหน แล้วก็มาเบิกที่กงสี” และอีกฉากหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องการจัดการกงสี คือ ฉากที่ภัสสรซึ่งเป็นน้องสาวของประเสริฐ ได้มาขอซื้อโรงแรมซึ่งเป็นของกงสี มาเป็นของตน แต่ประเสริฐก็ตัดสินใจโดยเด็ดขาดว่า “ยังงั้นเสียก็ขายให้เธอไม่ได้”

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอนที่ 1, 2)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้สะท้อนให้เห็นถึงการจัดการของระบบกงสี ที่มีประเสริฐ ซึ่งเป็นพี่ชายคนโต เป็นผู้ดูแลกงสีของครอบครัว ซึ่งเป็นระบบวัฒนธรรมของจีนที่ต้องมีการพึ่งพาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว มีการสร้างกิจการในครอบครัว โดยรวมเงินทุนและทรัพยากรต่างๆ ไว้ที่กองกลาง เพื่อไว้สำหรับใช้ในกิจการและใช้เพื่อดูแลการกินอยู่ต่างๆ ดูแลชีวิตของสมาชิกครอบครัว และค่าใช้จ่ายพื้นฐานในบ้านที่เป็นส่วนรวมด้วย สมาชิกแต่ละคนอาจจะรับการจัดสรรเงินเดือนจากกองกลางหรือใช้วิธีเบิกจ่ายจากกองกลางเมื่อถึงเวลาที่ต้องการใช้เงินเป็นการส่วนตัว ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทุกคนใช้ร่วมกัน เป็นสมบัติของตระกูลที่ไม่มีการแบ่งแยก โดยการจัดการแบบระบบกงสีนั้น ต้องมีความไว้เนื้อเชื่อใจซึ่งกันและกันภายในครอบครัว มิเช่นนั้นอาจจะทำให้เกิดความบาดหมาง เกิดความไม่เข้าใจ และอาจนำมาสู่การทะเลาะเบาะแว้งกันได้

¹³ ลูกชายคนสุดท้องของอากงและอาม่า

¹⁴ ลูกชายคนโตของกรกันต์ และน้ำผึ้ง

2.2 พิธีกรรมงเด็ก

ศาสนา เป็นเรื่องของความเชื่อศรัทธาในหลักคำสอน ซึ่งสามารถให้คำอธิบายเรื่องราวชีวิต ความเป็นมา ความเป็นอยู่ และความเป็นมาเป็นไป ความเชื่อในศาสนา แสดงออกผ่านการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้นับถือศาสนานั้นๆ ซึ่งมีกฎหรือบัญญัติที่เรียกชื่อต่างๆ กัน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการแสดงออกถึงความเชื่อตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย มีพิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมตามฤดูกาล ตามเทศกาล และประเพณีที่ได้สืบทอดกันมา ทำให้หลักธรรมคำสอนและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของศาสนาได้รับการเคารพนับถือและปฏิบัติตาม

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้เสนอถึงฉากงานศพของอากง ที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับเรื่องของพิธีกรรมงเด็ก หรือที่เรียกว่า พิธีงานศพแบบจีน เป็นฉากที่อาม่าได้จัดแถวการทำพิธีการเดินข้ามสะพานงเด็ก ซึ่งลูกๆ หลานๆ ยืนตามลำดับโดยเรียงจากลูกชายคนโต เป็นคนถือกระถางรูป ตามด้วยลูกชายคนรองและคนเล็ก ต่อมาตามด้วยตัวซุงหรือลูกของลูกชายคนโต ตามด้วยสะใภ้ ลูกสาว ลูกเขย หลานใน และหลานนอก โดยหลานในและหลานนอกจะเรียงลำดับการยืนตามอายุ และชุดที่สวมใส่ตอนเดินทำพิธี ลูกและหลาน ก็จะใส่ชุดไม่เหมือนกัน และในพิธีการลูกหลานทุกคนจะต้องถือธูปและโยนเหรียญสตางค์ลงในอ่างน้ำ

(เลือดข้นคนจาง 2561: 1)

ในละคร ยังสะท้อนให้เห็นถึงธรรมเนียมเรื่อง หลานใน หลานนอก และตัวซุง¹⁵ อีกด้วย ดังฉากที่ปรากฏอยู่ในละครเป็นฉากที่เต่า ซึ่งเป็นหลานชาย ได้ถามอาม่าว่า หลานนอก หลานใน คืออะไร อาม่าจึงได้อธิบายว่า “หลานใน คือ ลูกของลูกชายอากง หลานนอก คือ ลูกของลูกสาวอากง” แล้วเต่าก็ถามต่อว่า แล้วเค้าจะแบ่งอย่างนี้กันทำไม อาม่าจึงอธิบายต่อว่า “ก็มาฆ่าลื้อไปแต่งงานกับตระกูลอื่นซะมัย แล้วลื้อกับมาฆ่าลื้อก็ใช้นามสกุลอื่นแล้ว ก็เป็นหลานนอกสิ” และนอกจากฉากดังกล่าวนี้แล้ว ก็ยังมีฉากที่ก๊วยเตี้ยวหรือหลานอีกคนได้พูดกับอาม่าว่า “ต้องเป็นตัวซุงหรืออาม่า ถึงจะได้เป็นลูกชายของอากง อากงก็เลี้ยงผมมาตั้งแต่เด็กๆ ยังไม่ถือว่าผมเป็นลูกชายอากงอีกหรือ” อาม่าจึงตอบว่า “มันเป็นธรรมเนียม จะมาบ่นทำไม ยังไงอากงก็รักลื้อเหมือนกับลูกในไส้อยู่แล้ว”

(เลือดข้นคนจาง 2561: 1)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พิธีกรรมงเด็กหรือพิธีงานศพแบบจีน เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณอันเก่าแก่ของชาวไทยเชื้อสายจีนที่มีการสืบทอดและปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน เป็นพิธีกรรมที่แสดงถึงความกตัญญูของลูกหลานเป็นพิธีอุทิศส่วนกุศล เพื่อส่งดวงวิญญาณของผู้วายชนม์ไปสู่สุรวงสวรรค์ ซึ่งเห็นได้ว่ามีฉากหนึ่งของละครที่ลูกหลานทุกคนจะต้องโยนเหรียญสตางค์ลงในอ่างน้ำ ที่ถือเป็นความเชื่อในการสอนลูกหลานไปในตัวว่าเราไม่สามารถนำชื่อเสียงหรือทรัพย์สินเงินทองไปด้วยได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มีการนำเรื่องของพิธีกรรมที่สอดคล้องกับเรื่องของความเชื่อ สะท้อนออกมาให้เห็นด้วย นอกจากนี้ ยังได้มีการอธิบายในเรื่องของหลานใน หลานนอก และตัวซุงไว้ในละคร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า หลานนอก คือ หลานที่เกิดจากลูกสาวในตระกูลที่แต่งงานออกไปมีลูก ไม่ว่าจะหญิงหรือชายนับว่าเป็นหลานนอกหมด เพราะถือว่าเปลี่ยนไปใช้นามสกุลอื่นแล้ว ส่วนหลานใน คือ เมื่อลูกชายในตระกูลแต่งงานมีลูก ไม่ว่าจะหญิงหรือชายที่ใช้นามสกุลพ่อนับว่าเป็นหลานใน ซึ่งจะมีสิทธิในตระกูลมากกว่าหลานนอก ส่วนตัวซุง นั้นคือ หลานชายคนโตที่เป็นลูกของลูกชายคนโต ซึ่งนับได้ว่าเป็นลูกชายคนสุดท้องของอากง ดังเห็นได้จากในพิธีกรรมงเด็กว่ามีลักษณะของความสอดคล้องกันในเรื่องของชุดที่สวมใส่ในงานพิธีที่มีความแตกต่างกัน โดยชุดของลูกจะเป็นชุดกระสอบ ในขณะที่เดียวกัน หลานจะเป็นชุดสีขาวหรือ

¹⁵ ตัวซุง หรือลูกของลูกชายคนโตของตระกูล หมายถึง พี่

ชุดผ้าดิบ แต่จะแตกต่างกันตรงที่สีของหมวก โดยหลานในจะสวมหมวกสีขาว และหลานนอกจะสวมหมวกสีน้ำเงิน ส่วนตัวชุนั้น แม้จะเป็นหลาน แต่เวลาประกอบพิธีกึ่งเด็ก จะสวมชุดกระสอบเหมือนลูก แต่ที่แตกต่างกัน คือ หมวกจะมีกระดาษสีติดอยู่

2.3 การคลุมถุงชน

มิน พุงคา (2562) ได้กล่าวถึงความหมายของการคลุมถุงชน ไว้ว่า คลุมถุงชน หรือเรียกว่า การแต่งงานด้วยการจัดแจงจากพ่อแม่หรือผู้อาวุโสของบ่าวสาว โดยที่คู่สมรสไม่จำเป็นต้องสมัครใจยินยอมกับการแต่งงานนั้นๆ หรือโดยที่ทั้งคู่ไม่รักกัน แต่ให้มีการแต่งงานกันเพื่อเหตุผลอื่น เช่น อาจจะเป็นเพื่อธุรกิจหรือผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นธรรมเนียมการแต่งงานที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ครั้งโบราณจนถึงปัจจุบัน ก่อนที่จะค่อยๆ เสื่อมความนิยมลง เมื่อสังคมนั้นๆ เข้าสู่ยุคสมัยใหม่

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้มีฉากที่แสดงให้เห็นถึงการสะท้อนในเรื่องของการคลุมถุงชน โดยเป็นฉากที่ครอบครัวของกรกันต์ พุดคุยแลกเปลี่ยนกันบนโต๊ะอาหาร ซึ่งกรกันต์ได้เล่าเรื่องของประเสริฐและนิภา¹⁶ ให้ครอบครัวฟังว่า “เค้าเป็นแฟนกันตั้งแต่เรียนมหาลัยเลยนะ แล้วก็เลิกกันเพราะว่าป้ากับมี้าจับเฮียแต่งงานกับคริส” มาเก๊า¹⁷ ผู้ซึ่งเป็นลูก จึงได้ถามต่อว่า “ป้าทำไมอากกับอาม่าไม่ให้ตัวเปะ”¹⁸ เลือกแฟนเอง” กรกันต์จึงตอบว่า “คือเงี้ยะ คนจีนเค้าถือว่าสะใภ้แต่งงานเข้ามาอยู่ในครอบครัว ดังนั้นพ่อแม่จึงต้องช่วยเลือก” น้ำผึ้ง¹⁹ จึงได้พูดต่อว่า “ถ้าป้าแกเป็นลูกชายคนโต แกคิดเหอว่ามีกับป้าจะได้แต่งงานกัน นี้อากอาม่าเค้าคงปล่อยวางแล้วแหละ”

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอน 7)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของการคลุมถุงชน โดยอากและอาม่าได้เข้ามาขัดขวางความรักของประเสริฐและนิภา โดยไม่ให้ประเสริฐซึ่งเป็นลูกชายคนโตเลือกที่จะแต่งงานกับคนที่ตนเองรัก แต่อากและอาม่าได้ได้มีการจัดการหาสะใภ้มาให้เป็นอย่างดี เพื่อให้จะเป็นสะใภ้ใหญ่ของครอบครัว นอกจากนี้ ยังเห็นได้ว่า เมธ²⁰ ซึ่งเป็นลูกชายคนรอง ได้มีการนำพิม²¹ เข้ามาในบ้าน และกรกันต์ก็ได้แต่งงานกับน้ำผึ้ง ทำให้เห็นได้ว่า ลูกชายคนรองทั้งสองคน สามารถเลือกที่จะแต่งงานกับคนที่ตนเองรักได้ ทั้งที่อยู่ในยุคสมัยและอยู่ในรุ่นเดียวกัน ซึ่งสะใภ้รองทั้งคู่ ก็เป็นสะใภ้คนไทย แต่ก็หลุดออกจากการคลุมถุงชน ส่วนในรุ่นหลาน อี้ก็ได้อยู่ด้วยกันกับคิม²² และกวยเตี๋ยก็สามารถพาแฟนไปที่บ้านอาม่าได้ ซึ่งก็สร้างความชัดเจนให้เห็นว่า รุ่นหลานนั้นก็หลุดจากการคลุมถุงชนไปอย่างสิ้นเชิง สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

¹⁶ แฟนคนแรกของประเสริฐ

¹⁷ ลูกชายคนสุดท้อง ของกรกันต์ และน้ำผึ้ง

¹⁸ ประเสริฐ

¹⁹ ภรรยาของกรกันต์

²⁰ ลูกชายคนที่สองของอากและอาม่า เป็นคุณพ่อเลี้ยงเดี่ยว

²¹ ภรรยาคนแรกของเมธได้เสียชีวิตไปแล้ว

²² เป็นแฟนสาวของอี้

3. ค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน

ก๊อ สวัสดิ์พานิช (2535) ได้กล่าวว่า ค่านิยม เป็นความคิด พฤติกรรม และสิ่งอื่นที่คนในสังคมหนึ่งเห็นว่ามีคุณค่า จึงมีการยอมรับมาปฏิบัติและวางแนวไว้ระยะหนึ่ง ค่านิยมมักเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนในสังคม ทั้งยังเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการคงอยู่ของสังคมมนุษย์ เป็นทัศนคติของคนหรือสังคมที่มีต่อสิ่งของ ความคิด และเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการยอมรับนับถือ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามแนวคิดนั้นๆ อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากในละคร เรื่องเลือดข้นคนจาง ได้สะท้อนให้เห็นในด้านค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีน โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

3.1 ค่านิยมด้านเพศหรือการมีลูกชาย

ค่านิยมของชาวจีน ที่นิยมชมชอบในลูกชายมากกว่าลูกสาว ตามอุดมคติที่ว่า “ลูกสาวแต่งออก ลูกชายแต่งคนสืบสกุลเข้า” เป็นค่านิยมที่ถูกสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ดังที่ กฤตยา อาชวนิจกุล และ กาญจนา ตั้งชลธิพย์ (2551) ได้อธิบายไว้ว่า ตามหลักความคิดของลัทธิขงจื้อ ยังให้ความสำคัญกับบุตร โดยเฉพาะบุตรชายคนโตของครอบครัว ที่จะเป็นผู้สืบทอดเชื้อสายของตระกูล ตลอดจนเป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรมที่สำคัญของครอบครัว สามารถเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับลูกชายนั้น จะมีมากกว่าการให้ความสำคัญกับลูกสาว ซึ่งเป็นเพราะลูกสาว เมื่อแต่งงานออกไปแล้วก็จะไปใช้นามสกุลอื่น หรือนับลูกสาวเป็นคนนอกของตระกูล การมีลูกชาย จึงสามารถเรียกได้ว่า เป็นการสร้างความมั่นคงอย่างหนึ่งของวงศ์ตระกูล

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้เสนอถึงฉากที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องเพศ หรือลูกชายลูกสาว ซึ่งเป็นฉากที่ภัสสร เกิดความน้อยอกน้อยใจต่ออาภรณ์และอาภา ดังจะเห็นได้จากคำพูดของภัสสร ดังนี้ “บ้านเรามันก็เป็นแบบนี้มาตลอด มาจำได้มั๊ย แต่ก่อนเวลาบ้านเรากินข้าวกัน ม้าจะคืบกำมปูให้เฮียสองคนตลอด ลูกสาวไม่เคยได้กินของดีหรอก” นอกจากนี้ ยังมีฉากที่อาภรณ์เขียนพินัยกรรมมอบมรดกให้กับลูกๆ ของตน โดยที่ลูกชาย และลูกของลูกชายคนโต หรือตัวซุง ได้รับมรดกเป็นหุ้นส่วนกิจการโรงแรมของครอบครัว ส่วนลูกสาว ได้รับมรดกเป็นเงินสดจำนวนหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดเจนว่า ลูกสาวได้รับมรดกในสัดส่วนที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับตัวซุงและลูกชายคนอื่นในตระกูล

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอน 1, 2)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมด้านเพศ หรือลูกชายลูกสาวของชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเห็นได้ว่าจากในละครเรื่องนี้ อาภรณ์และอาหม่ามักจะให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว พินัยกรรมหรือมรดกของตระกูล ก็ตกเป็นของลูกชายเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ หลานชายซึ่งเกิดจากลูกชายคนแรกของตระกูล หรือตัวซุง ก็ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก นับได้ว่ามีฐานะเทียบเท่ากับเป็นลูกคนสุดท้องของอาภรณ์ ซึ่งอาภรณ์และอาหม่าได้ให้ความสำคัญมาก่อนลูกสาวแท้ๆ ของตน

3.2 ค่านิยมด้านความรักภายในครอบครัว

ความรักหรือความเป็นห่วงเป็นใยกัน ความปรารถนาดีซึ่งกันและกัน ความรักดังที่กล่าวมานี้อาจจะไม่ใช่เพียงแค่ความรักที่เกิดขึ้นกับคนสองคนหรือแค่คนรัก (คู่รัก) เท่านั้น แต่ความรัก ยังเกิดขึ้นได้กับความสัมพันธ์ร่วมสายเลือด อย่างเช่นความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก ความรักระหว่างพี่น้อง ความรักระหว่างญาติมิตร เป็นต้น

ละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ได้เสนอฉากที่สะท้อนให้เห็นเกี่ยวกับค่านิยมเรื่องความรัก ไม่ว่าจะเป็นความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก และความรักที่ลูกมีต่อพ่อแม่ ดังจะเห็นได้จากครอบครัวของภัสสรและลูกๆ ที่มีความห่วงใยซึ่งกันและกัน คอยช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาที่เข้ามาในครอบครัวด้วยกัน นอกจากนี้ ยังได้สะท้อนให้เห็นถึงความรักระหว่างพี่น้อง ดังจะเห็นได้จากในตอนท้าย คอยช่วยเหลือพี่น้องของตน โดยที่คอยรับฟังและให้คำปรึกษาอยู่เสมอ ส่วนความรักระหว่างญาติมิตร ก็

สะท้อนออกมาให้เห็นในละครเรื่องนี้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากฉากที่เหมเหม²³ อาศัยอยู่บ้านคนเดียว หลังจากเมธโดนจับกุม แต่เวกัส ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องของเหมเหม ก็คอยเป็นห่วงเป็นใยและคอยดูแลโดยที่ไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน นอกจากนั้น ยังมีฉากที่แสดงให้เห็นถึงความรักทั้งทางด้านลบและด้านบวกจากเรื่องในละคร ดังเช่นฉากที่คริส กำลังโมโหมากที่ประเสริฐแอบไปจดทะเบียนสมรสกับนิภา ซึ่งเป็นคนรักและแฟนคนแรกของประเสริฐ และด้วยความโมโห คริสจึงเอาปืนมา เพื่อจะยิงประเสริฐ แต่ระหว่างที่กำลังตัดสินใจจะยิงนั้น ก็ได้ยินเสียงสายเรียกเข้าจากพีท ซึ่งเป็นลูกชายของตน จึงทำให้คริสได้สงบสติอารมณ์ลง และคิดขึ้นได้ว่ายังมีพีทอยู่ คริสได้เล่าให้พีทฟังว่า “ถ้าวันนั้นพีทไม่โทรมา ม้าคงยิงป้าไปแล้วจริงๆ ตอนนั้นม้ากำลังจะลั่นไกใส่ป้า แล้วพีทก็โทรมาพอดี ม้าก็เลยคิด ม้าจะยิงป้าไม่ได้ ม้ายังอยากอยู่กับพีท เห็นพีทเติบโต ทำงาน มีครอบครัวที่ดี ถ้าวันนั้นพีทไม่โทรมา ม้าคงอยู่ในคุกไปแล้ว” นอกจากนี้ ชาวไทยเชื้อสายจีน ยังมักจะให้ความรักและความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ดังที่จะเห็นได้จากฉากที่อาม่าจะตีบักมปุซึนโตๆ ให้กับลูกชายทั้งสอง ซึ่งความรักและความสำคัญที่ไม่เท่ากันนี้ ทำให้เกิดความน้อยใจกับลูกสาวอย่างเห็นได้ชัด

(เลือดข้นคนจาง 2561: ตอน 2, 7, 13, 17)

จากฉากที่กล่าวมาข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมด้านความรักในหลากหลายความสัมพันธ์ และหลากหลายแง่มุม ดังเช่นฉากที่คริสกำลังจะยิงประเสริฐ ทำให้รู้ถึงความรักที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ความรักที่มีมาก อาจจะทำให้เกิดความเป็นดลโทษ ขาดสติ และอาจจะเกิดกระทำในสิ่งที่ไม่คาดคิดและร้ายแรงได้ ส่วนความรักที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นข้อดี คือฉากที่คริสได้มีความรักต่อลูกมาก จึงทำให้คริสยับยั้งความโกรธ ความโมโห มีสติขึ้นได้ และไม่ทำสิ่งที่ผิดพลาดลงไป ก็เพราะด้วยความรักที่มีต่อลูกนั่นเอง ความรัก จึงอาจจะเกิดขึ้นได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกก็จะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่วนในด้านลบหรือการให้ความรักที่ลำเอียงและไม่เท่าเทียมกัน ก็อาจจะนำมาซึ่งความน้อยเนื้อต่ำใจ หรืออาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลังได้

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน จากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพหรือพรรณนาวิเคราะห์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากละคร โดยคณะผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง สามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน จากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ที่นำมาถ่ายทอดเป็นเรื่องราวที่สะท้อนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยเชื้อสายจีนผ่านละครในเรื่องนี้ กล่าวคือ

ด้านสังคม ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเครือญาติ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและสะใภ้ ที่สะท้อนให้เห็นถึงความรัก ความผูกพันในครอบครัวและในวงศ์ตระกูล อีกทั้งยังสามารถสัมผัสได้ถึงสายสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง ทั้งในรูปแบบของความสัมพันธ์ที่ดีและไม่ดี อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจกัน นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับลูกสะใภ้เป็นอย่างมาก

²³ ลูกสาวของเมธและภรรยาใหม่ เป็นหลานสาวคนเดียวในตระกูล

ด้านวัฒนธรรม แสดงให้เห็นถึงการจัดการของระบบกงสี ซึ่งเป็นระบบวัฒนธรรมของจีนที่เน้นพึ่งพาความสัมพันธ์ และการเข้าใจกันของคนในครอบครัว ถือเป็นสิ่งที่ทุกคนใช้ร่วมกัน และเป็นสมบัติของตระกูล ซึ่งสอดคล้องกับที่ วรรณคดี มหัทธโนบล (2561) ที่ได้กล่าวว่า ระบบกงสี ใช้วิธียึดคุณค่าขงจื้อ โดยทุกคนเป็นที่รู้กันว่ามีการใช้เงินร่วมกัน ไม่มีการ แยกแยะกัน ซึ่งระบบนี้จำเป็นต้องไว้น้ำใจกันอย่างมาก ต้องมีความซื่อสัตย์ ถ้าครอบครัวที่มีความรักใคร่ปรองดองกันดี มันก็จะลึกซึ้งและแข็งแกร่งมาก แต่ถ้ามีความแตกแยกกัน มันก็จะแตกแบบเลือดตกยางออก ทำให้ครอบครัวผิดใจกัน นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมงเด็ก หรือพิธีงานศพแบบจีนที่ยังมีการเคารพนับถือและปฏิบัติตาม รวมถึงมีการ คลุมถุงชน ที่ถือว่าเป็นธรรมเนียมการแต่งงานที่มีมาตั้งแต่โบราณ ก่อนที่จะค่อยๆ เสื่อมความนิยมลง

ด้านค่านิยมเรื่องเพศหรือการมีลูกชาย จะเห็นได้ว่า ในละครเรื่องนี้ยังคงให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ดังที่ บุญยษฐ สุขทาพจน์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเรื่องเพศนั้นจะเห็นได้ว่าเพศชายจะใหญ่กว่า ละครเลือดข้นคนจาง ก็ได้สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวมักให้ความสำคัญกับลูกชายมากกว่าลูกสาว ลูกชายได้สืบทอดกิจการต่อ ได้รับมรดกเป็นส่วนใหญ่ และมักจะแบ่งกิจการให้ลูกชายเป็นผู้ดูแลทั้งหมด อีกทั้งยังสอดคล้องกับ รุจพิสวัตต์ ครองภูมินทร์ (2564) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หัวหน้าครอบครัวและผู้ใหญ่ในครอบครัว มักจะมีความหวังว่าลูกชายหรือหลานชายของวงศ์ตระกูล จะต้องสามารถสืบทอดงานกิจการต่างๆ ของวงศ์ตระกูลต่อไปได้ในอนาคต ลูกสาวหรือหลานสาวไม่ได้มีบทบาทที่สำคัญอะไร เป็นเพียง ฟันเฟืองหนึ่งที่คอยขับเคลื่อนธุรกิจ กิจการของวงศ์ตระกูลให้ดำเนินต่อไปได้เท่านั้น ไม่มีสิทธิ์ในการจัดการหรือบริหารงาน ในทางปฏิบัติ

ส่วนในด้านค่านิยมเรื่องความรักภายในครอบครัว ได้สะท้อนให้เห็นถึงความรักในหลากหลายความสัมพันธ์ หลากหลายแง่มุมทั้งด้านบวกและด้านลบ ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าชนบธรรมเนียมและค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนจะมีการปฏิบัติ สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แต่ก็ยังมีชนบธรรมเนียมและค่านิยมบางประการที่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุค สมัย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารายละเอียดในละครเรื่องนี้ จะมีปมขัดแย้งอันเกิดมาจากความบอบช้ำในการรู้สึกถึงความไม่ เท่าเทียมกันของคนในตระกูล แต่สุดท้ายแล้วละครเรื่องนี้ก็ได้สะท้อนให้เห็นว่าตัวละครทุกๆ ตัวละคร ก็ได้รับถึงผลของการ กระทำของตน นอกจากนี้ ภาพสะท้อนในละครเรื่องนี้ ก็ได้สอดแทรกความรู้ ข้อคิด และคติสอนใจให้กับผู้ชมละคร เพื่อเป็น สิ่งเตือนใจในการนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีน จากละครเรื่องเลือดข้นคนจาง ใน การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากละครโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับชาวไทยเชื้อสายจีนเพียงแค่เรื่องเดียว หากมีการศึกษา เิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมของชาวไทยเชื้อสายจีนจากละครเรื่องอื่นๆ เพิ่มเติม ด้วย ก็จะสามารถช่วยทำให้เห็นถึงรายละเอียดความแตกต่างของสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมในมิติต่างๆ ที่ชัดเจนมาก ยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2551). **มิติเพศในประชากรและสังคม**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคมมหาวิทยาลัยมหิดล.
- ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์. (2535). **มองการศึกษา เส้นทางที่เท่าเทียมของคนไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญยง สุขทาพจน์. (2562). **แนวคิดทฤษฎีการเล่าเรื่องกับค่านิยมคนไทยเชื้อสายจีนในละครโทรทัศน์ เรื่อง เลือดชั้นคนจาง**. (บทความวิชาการ/วิจัยวารสารระดับนานาชาติ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ผิน พุงคา. (2562). **“คลุมถุงชน” มาจากไหน?** สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2564, จาก <https://www.silpa-mag.com/>
- พรพรรณ จันทโรนานนท์. (2563). **ชาวจีนในไทยมาจากไหน เปิดประวัติการอพยพยุคแรกเริ่ม ถึงการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.silpa-mag.com/history/>
- พิชัย ผกากรอง. (2547). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยศ สันตสมบัติ. (2544). **มนุษย์กับวัฒนธรรม**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2564, จาก dictionary.orst.go.th
- รุจส์วัสดิ์ ครอบภูมินทร์. (2564). การต่อรองอำนาจของผู้หญิงในครอบครัวไทยเชื้อสายจีน ผ่านละครโทรทัศน์ เรื่องเลือดชั้นคนจาง. **วารสารวิชาการมนุษย์และสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. ศรีสะเกษ: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2561). **มองวัฒนธรรมจีนผ่าน “เลือดชั้นคนจาง”**. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.chula.ac.th/>
- Pang Qianwen. (2555). **ภาพสะท้อนและกลวิธีการเขียนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับคนไทยเชื้อสายจีนกวางตุ้งของ ยุวดี ต้นสกุลรุ่งเรือง**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารภาษาไทยที่เป็นภาษาที่สอง. สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.